

Με τα σημερινά δεδομένα, ο Υδραίος πολιτικός Δημήτριος Βούλγαρης θα ήταν ο τέλειος τραμπούκος της κοινοβουλευτικής ζωής. Με την πρακτική του, όμως, επέσπευσε τις εξελίξεις. Στις εκλογές του Ιουνίου 1874 συγκέντρωσε τη σχετική πλειοψηφία στη Βουλή αλλά δεν κατόρθωσε να σχηματίσει βιώσιμη κυβέρνηση.

Τρεις μέρες μετά τις εκλογές, στις 29 Ιουνίου, στην εφημερίδα «Καιροί», δημοσιεύτηκε ανυπόγραφο άρθρο με τίτλο «Τις πταίει», που, με εξαίρεση αυτές του Κουμουνδούρου το 1865, έβγαζε όλες τις εκλογικές αναμετρήσεις προϊόντα βίας και νοθείας κι όλες τις κυβερνήσεις προϊόντα ευνοίας. Προφυλακίστηκε ο εκδότης αλλά ένας νέος πολιτικός, ο Χαρίλαος Τρικούπης που είχε απόσχει από την εκλογική αναμέτρηση, έγραψε στον εισαγγελέα ότι αυτός ήταν ο αρθρογράφος. Ο εκδότης αποφυλακίστηκε και, στις 5 Ιουλίου, προφυλακίστηκε ο Τρικούπης. Στις 9, δημοσιεύτηκε νέο άρθρο, με τίτλο «Παρελθόν και ενεστώς», με την υπογραφή του Τρικούπη. Καυτηρίαζε τις συνταγματικές παραβιάσεις. Παρ' όλ' αυτά, ο αρθρογράφος αποφυλακίστηκε στις 10 Ιουλίου, ενώ, στις 29, έπαψε με βούλευμα και η δίωξή του.

Στο μεταξύ, ο Βούλγαρης, άρχισε να ακυρώνει τις εκλογές στη μια μετά την άλλη περιφέρεια. Και πάλι δεν τα κατάφερε. Κάποια στιγμή, με 96 παρόντες, προσπάθησε να προχωρήσει σε ψήφιση του προϋπολογισμού. Η αντιπολίτευση τον κατάγγειλε καθώς δεν υπήρχε απαρτία. Ο πρόεδρος της Βουλής «ξαναμέτρησε» τους παρόντες και τους έβγαλε... 103. Η αντιπολίτευση τον κατάγγειλε, η συνεδρίαση διακόπηκε και, την άλλη μέρα, δημοσιεύτηκε ένα διάταγμα, που τερμάτιζε τη σύνοδο!

Έγινε χαμός! Οι διαδηλώσεις αναστάτωναν τη χώρα, οι εφημερίδες μιλούσαν για πραξικόπημα κι ο Βούλγαρης συνέχιζε απτόητος! Στις 19 Μαρτίου 1875, άνοιξε τη Βουλή για να δεχτεί δέκα νέους βουλευτές. Πήγαν 82 από τους υπάρχοντες, που σήμαινε πως και πάλι δεν υπήρχε απαρτία. Σα να μη συνέβαινε τίποτα, ο Βούλγαρης έδωσε εντολή να προχωρήσει η διαδικασία της ορκωμοσίας των δέκα νέων. Οι αντιδράσεις του λαού ξεπέρασαν κάθε προηγούμενο.

Η καθημερινή «Εφημερίς» δημοσίευσε τα ονόματα των 82 βουλευτών, χαρακτηρίζοντάς τους Στηλίτες, δηλαδή προδότες, που τα ονόματά τους χαράσσονταν σε στήλες, όπως συνηθιζόταν στην αρχαιότητα. Από αυτό, οι ταραχές ονομάστηκαν «στηλιτικά». Συνεχίζονταν ως την ώρα που ο πρεσβευτής στο Παρίσι, Ανδρέας Κουντουριώτης, είχε την έμπνευση να συστήσει στον βασιλιά να ονομάσει πρωθυπουργό τον Χαρίλαο Τρικούπη.

Ο 43χρονος, τότε, πολιτικός ζήτησε εγγυήσεις. Στις 27 Απριλίου 1875, ορκίστηκε πρωθυπουργός. Από 18 με 21 Ιουλίου, έκανε αδιάβλητες εκλογές. Οι φίλοι του κέρδισαν μόλις το 2% των εδρών. Παρ' όλ' αυτά, ο λόγος του θρόνου, που γράφτηκε από τον ίδιο τον Τρικούπη και διαβάστηκε από τον Γεώργιο στην πανηγυρική συνεδρίαση της Βουλής, στις 11 Αυγούστου 1875, έμεινε ιστορικός:

Περιελάμβανε τη δέσμευση του βασιλιά να αναθέτει το σχηματισμό της κυβέρνησης στο πρόσωπο εκείνο, που διέθετε τη δεδηλωμένη εμπιστοσύνη της πλειοψηφίας των εκλεγμένων βουλευτών. Άνοιγαν νέοι δρόμοι. Ο Τρικούπης παραιτήθηκε και πρωθυπουργός ορκίστηκε ο Αλέξανδρος Κουμουνδούρος, που πλειοψήφησε στις εκλογές. Ο Κουμουνδούρος πήρε και τις επόμενες (1879) και ευτύχησε να δει τη Θεσσαλία να προσαρτάται στην Ελλάδα.

Όμως, η γενιά του ανήκε πια στο παρελθόν. Η δεκαετία του 1880 άνοιγε διάπλατα για να δεχτεί μια νέα εμπειρία: Τον δικομματισμό, με εκπροσώπους τον Χαρίλαο Τρικούπη και στη συνέχεια τον Γεώργιο Θεοτόκη από τη μια πλευρά και τον Θεόδωρο Δηλιγιάννη από την άλλη. Όταν η περίοδος αυτή έληξε, το 1909, οι δυο από τους μονομάχους είχαν πεθάνει, ενώ ο τρίτος είχε αποσυρθεί.

Οι Τρικουπικοί πήραν τις εκλογές του 1881. Οι Δηλιγιαννικοί σάρωσαν στις 7 Απριλίου του 1885 κερδίζοντας τις 184 από τις 245 έδρες με τους Τρικουπικούς να εκλέγουν 56, ενώ άλλοι πήραν τις υπόλοιπες 5. Στις επόμενες (4 Ιανουαρίου του 1887) θριάμβευσαν οι Τρικουπικοί με 90 έδρες, έναντι 25 των Δηλιγιαννικών και 35 των υπολοίπων. Στις 14 Οκτωβρίου 1890 έγινε περίπου το αντίστροφο: Ο Δηλιγιάννης πήρε 90 κι ο Τρικούπης 45, ενώ οι λοιποί 16. Το 1892, νέα ανατροπή: Τρικούπης 180, Δηλιγιάννης 15, λοιποί 12. Το 1895 το αντίστροφο: Δηλιγιάννης 148, Τρικούπης 15 χωρίς να εκλεγεί ο ίδιος, λοιποί 44.

Παρά την εμπειρία του, ο Χαρίλαος Τρικούπης έμεινε κατάπληκτος από το αποτέλεσμα.

Όποιον συναντούσε, του έλεγε το περίφημο:

«Ανθ' ημών, Γουλιμής».

Αναφερόταν στον άσημο πολιτευτή, Μιλτιάδη Γουλιμή, που του είχε «φάει» την έδρα. Ο Χαρίλαος Τρικούπης εγκατέλειψε την πολιτική, έφυγε στο εξωτερικό, όπου και πέθανε το 1896. Το κόμμα του συνέχισε με τον Γεώργιο Θεοτόκη. Μεσολάβησαν οι Ολυμπιακοί αγώνες και η ήττα στον ελληνοτουρκικό πόλεμο του 1897, που οδήγησε τον Δηλιγιάννη στην παραίτηση. Εκλογές, όμως, ξαναέγιναν στις 7 Φεβρουαρίου του 1899. Ο Θεοτόκης θριάμβευσε με 131 έδρες έναντι 37 του Δηλιγιάννη και 66 από διάφορα άλλα κόμματα.

Στις επόμενες εκλογές (17 Νοεμβρίου του 1902) έγινε κάτι ανεπανάληπτο: Τα δυο κόμματα έβγαλαν από 102 βουλευτές, ενώ εκλέχτηκαν 19 Ζαϊμικοί και 11 Ραλλικοί. Ως το 1905, με συμμαχίες μέσα στη Βουλή, η πρωθυπουργία πέρασε κι απ' τους δυο, από δυο φορές, ενώ, για λίγο, πρωθυπουργός έγινε κι ο Δ. Ράλλης, που είχε διαδεχτεί τον Δηλιγιάννη και μετά την παραίτησή του το 1897.

Στις 20 Φεβρουαρίου του 1905, έγιναν νέες εκλογές. Τις κέρδισε πανηγυρικά ο Δηλιγιάννης με 142 έδρες έναντι 79 του Θεοτόκη και 15 από άλλα κόμματα. Στις 31 Μαΐου, τον δολοφόνησε κάποιος χαρτοπαίκτης. Μετά από σύντομη πρωθυπουργία των Δ. Ράλλη και Κ. Μαυρομιχάλη, ανέλαβε και πάλι ο Θεοτόκης, που πήρε τις εκλογές του 1906 κι έμεινε πρωθυπουργός ως το 1909, οπότε τα πάντα ανατράπηκαν.

(Εικόνες, 16.9.2007) (τελευταία επεξεργασία, 7.7.2009)